

VANTAAN VIERASLAJI- SUUNNITELMA

VANTAAN VIERASLAJISUUNNITELMA	1
1 Johdanto	4
2 Taustaa	5
2.1 Lainsäädäntö	6
2.2 Vieraslajit Vantaalla	7
2.3 Vieraslajityön nykytilanne	9
2.4 Vieraslajeja sisältävän puutarhajätteen hävittäminen Vantaalla	10
2.5 Osallistaminen suunnitelman laatimiseen	11
3 Vantaan vieraslajisuunnitelma.....	13
3.1 Lähtökohdat ja peruseriaatteen	13
3.2 Keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet	14
4 Lajikohtainen priorisointi.....	27
4.1 Vantaalla erityisen haitalliset vieraslajit	27
4.2 Vantaalla haitalliset vieraslajit	29
4.3 Metsissä torjuttavat puuvartiset lajit	29
4.4 Tarkkailtavat vieraslajit.....	29
4.5 Varautumissuunnitelma	30
5 Aluekohtainen priorisointi	31
Kirjallisuutta.....	32
Liite 1. Vieraslajien torjunnan vuosikello	33
Liite 2. Hallintasuunnitelmia Vantaalla keskeisten vieraslajien torjuntaan	34
1 Kasvit	34
1.1 Kurtturuusu.....	34
1.2 Komealupiini.....	35
1.3 Jättiputket (armenian-, persian- ja kaukasianjättiputki).....	37
1.4 Jättipalsami	38
1.5 Japanintatar, sahalintatar, tarhatatar	38
1.6 Kanadanvesirutto	39
1.7 Alaskanlupiini, hamppuvillakko ja lännenpalsami	41
1.8 Keltamajavankaali	41
1.9 Viitapihlaja-angervo, valkopajuangervo (ja muut pajuangervot)	42
1.10 Pensaskanukka	42

2 Eläimet	43
2.1 Minkki	43
2.2 Supikoira	44
2.3 Espanjansiruetana	44
2.4 Hietasisilisko, vihersammakot, alppivesilisko	45
2.5 Täpläräpu	45
2.6 Aurinkoahven.....	46

Kannen kuva: Jarmo Honkanen. Pensaskanukka levittäytyy metsän pohjalla.

Vantaan vieraslajisuunnitelman 2026-2031 laatija:

Mikko Paajanen

Ympäristöasiantuntija

Vantaan kaupunki, kaupunkirakenne ja ympäristö, ympäristökeskus

2025

1 Johdanto

Vieraslajit ovat maailmanlaajuisesti eräs suurimmista luonnon monimuotoisuutta uhkaavista tekijöistä. Myös Vantaalla vieraslajit uhkaavat erityisesti jokien ja purojen varsien monimuotoista luontoa ja toisaalta tienvarsien niitty- ja paahdeympäristöjä. Vantaan kaupungin tavoitteena on olla luontoposiitiivinen vuoteen 2030 mennessä. Luontoposiitiivisuus tarkoittaa, että kaupungin toiminnasta koituu luonnolle enemmän hyötyä kuin haittaa. Vieraslajien torjunta on keskeinen osa tätä luonnon monimuotoisuuden hyväksi tehtävää työtä.

Haitallisten vieraslajien torjunta ja leviämisen estäminen ovat maanomistajan lakisääteisiä velvollisuuksia. Euroopan Unionin asetukset määrittelevät listan koko unionin alueella haitallisiksi luettavista vieraslajeista. Suomen kansallinen lainsäädäntö määrittelee lisäksi vieraslajeja, jotka ovat erityisesti Suomessa haitallisia. Maanomistajana Vantaan kaupungilla on vastuu alueensa vieraslajien hallinnasta. Tässä suunnitelmassa luomme tähän suuntaviivat. Kiinnitämme erityistä huomiota ihmisille ja luonnon monimuotoisuudelle haitallisten vieraslajien torjuntaan. Koska kaikkien haitallisten vieraslajien täydellinen poistaminen on hyvin vaikeaa, teemme suunnitelmassa sekä lajistollista että alueellista priorisointia. Suunnitelman keskeistä antia ovat käytännön toimenpide-ehdotukset vieraslajien hallintaan.

Kattavat ohjeet vieraslajien tunnistukseen ja torjuntaan löytyvät kansallisesta vieraslajiportaalista (www.vieraslajit.fi), joten emme ole sisällyttäneet niitä tähän suunnitelmaan.

Jättipalsami on Vantaan jokien ja purojen varsilla nopeasti leviävä vieraslaji. Kuva: Jarmo Honkanen.

2 Taustaa

Vieraslaji on ihmisen mukana joko tahallisesti tai tahattomasti Suomeen kulkeutunut ja luontoon vakiintunut laji. Kaikki vieraslajit eivät ole haitallisia. Monet ovat kotiutuneet Suomen luontoon aiheuttamatta erityisempiä ongelmia. Esimerkkinä tästä on Pohjois-Amerikasta kotoisin oleva pihasaunio (*Matricaria discoidea*), joka on pihojen rikkaruoho, mutta ei aiheuta suurempaa haittaa ihmisten terveydelle tai luonnon monimuotoisuudelle.

Mikäli vieraslaji uhkaa luonnon monimuotoisuutta ja alkuperäistä lajistoa, voidaan se luokitella *haitalliseksi vieraslajiksi*. Tällainen on esimerkiksi teiden varsilla laajalle levinnyt komealupiini (*Lupinus polyphyllus*), joka on tuotu Pohjois-Amerikasta Suomeen koristekasviksi. Supikoira (*Nyctereutes procyonoides*) lasketaan myös haitalliseksi vieraslajiksi. Se tuotiin turkiseläimeksi Venäjän Kaukoidästä maan Euroopan puoleiseen osaan, josta se on itsenäisesti levinnyt Suomeen. Laji uhkaa luonnon monimuotoisuutta erityisesti tuhoamalla maassa pesivien lintujen pesiä.

Tulokaslaji on ilman ihmisen myötävaikutusta Suomeen saapunut uusi laji. Esimerkki tulokaslajista on kultasakaali (*Canis aureus*), joka on saapunut Suomeen itsenäisesti etelämpää Euroopasta, jossa se kuuluu alkuperäiseen lajistoon. Ilmastomuutoksen myötä Suomeen on saapunut ja tulee saapumaan monia uusia tulokaslajeja, erityisesti hyönteisiä, jotka lentokykyisinä levittäytyvät helposti uusille alueille. Jotkin tulokaslajit voivat olla tuholaisia esimerkiksi puutarhoissa, mutta varsinaisiksi vieraslajeiksi niitä ei tästä huolimatta katsota.

2.1 Lainsäädäntö

Maanomistajalla oleva vieraslajien torjuntavelvoite perustuu sekä Suomen kansalliseen vieraslajilakiin (1709/2015) että Euroopan Unionin vieraslajiasetukseen (1143/2014). Lakeihin ja asetuksiin liittyvät Suomen ja EU:n luettelot erityisen haitallisiksi katsotuista vieraslajeista. Haitallisten vieraslajien luetteloja päivitetään säännöllisesti, viimeksi kesällä 2025. Uusin tieto lainsäädännöstä ja vieraslajeista löytyy kansallisesta vieraslajiportaalista (www.vieraslajit.fi).

Suomen kansallisessa laissa vieraslajeista aiheutuvien riskien hallintaan (3 §) määritellään, että *mitään* vieraslajia, oli se luokiteltu haitalliseksi tai ei, ei saa päästää leviämään puutarhasta tai puistosta muuhun luontoon. Haitallisten vieraslajien listoilla olevia lajeja ei luontoon päästämisen kiellon lisäksi saa myöskään myydä, maahantuoda tai kasvattaa kotipihassa. Kiinteistön omistajalla tai haltijalla (4 §) ja toimijalla (5 §) on huolehtimisvelvollisuus, mikä tarkoittaa, että heidän on kohtuullisuuden rajoissa pidettävä huolta siitä, että vieraslajit eivät leviä oman alueen sisällä eivätkä alueen ulkopuolelle. Sen mikä on torjunnassa kohtuullista, määrittelee Lupa- ja valvontakeskus tarvittaessa tapauskohtaisesti.

*Komealupiini ja muut vieraslajit kannattaa torjua, kun kasvustot ovat vielä pieniä.
Kuva: Jarmo Honkanen.*

2.2 Vieraslajit Vantaalla

Vantaa on Suomen neljänneksi suurin, ja yksi nopeimmin kasvavista kaupungeista. Tiivis rakentaminen luo sekä paineita luonnonympäristölle että edesauttaa vieraslajien leviämistä. Erityisesti **komealupiini** ja pohjoisamerikkalaiset, **suurikokoiset piiskut** (*Solidago canadensis*, *S. altissima* ja *S. gigantea*) leviävät teiden varsilla ja joutomailla. Rakentamiseen liittyvä maa-aineksen siirtely on keskeinen vieraslajeja levittävä tekijä, ja esimerkiksi entisillä ja nykyisillä maankaatopaikoilla on paljon vieraslajien esiintymiä. Erityisen ongelmallisia, maansiirtojen mukana maavarsien ja juurenpalasten mukana leviäviä haitallisia vieraslajeja ovat **suurikokoiset tattaret**, japanintatar (*Reynoutria japonica*), sahalinintatar (*R. sachalinensis*) ja tarhatatar (*R. x bohemica*).

Vantaan **luonnonmaisemalle** ja luonnon monimuotoisuudelle keskeisiä piirteitä ovat laajojen savitasankojen läpi virtaavat Vantaan- ja Keravanjoki, sekä pienemmät purot (Vantaalla näitä kutsutaan *ojiksi*, kuten Kylmäoja ja Kirkonkylänoja). Jokien ja purojen varret ovat myös leviämistä edistäviä monille vieraslajeille. Erityisesti **jättipalsami** (*Impatiens glandulifera*) ja **pensaskanukat** (*Cornus alba*) leviävät purojen varsilla, edellinen veden mukana siementen välityksellä ja jälkimmäinen sekä lintujen levittämistä siemenistä että kasvullisesti.

Suurin osa Suomen vieraslajikasveista on peräisin **puutarhoista ja puistoistutuksista**. Monet helppohoitoiset, peittävät ja helposti lisäävät kasvit ovat juuri näiden ominaisuuksien takia sekä suosittuja puutarhakasveja että haitallisia vieraslajeja luontoon levittyään. Esimerkiksi **kurturuusu** (*Rosa rugosa*) on käytetty laajalti liikennealueiden ja puistojen maisemointiin. **Viitapihlaja-angervo** (*Sorbaria sorbifolia*) ja **pajuangervot** (*Spiraea salicifolia* -lajiryhmä) ovat suosittuja sekä yksityisissä pihoissa että kaupungin istutuksissa. Kotipuutarhoista ovat levinneet luontoon kauniskukkaiset lajit kuten jättipalsami ja komealupiini sekä suurta rehevää kasvustoa muodostavat **jättiputket** (*Heracleum persicum* -lajiryhmä), suurikokoiset tattaret ja **ruttojuuret** (*Petasites hybridus* ja *P. japonicus*). Puutarhajätteen luvaton kasaaminen kaupungin metsiin ja niityille on merkittävimpiä vieraslajien leviämistä edistäviä tekijöitä uusille alueille. Tällä tavoin leviävät erityisesti eläimistä **espanjansiruetana** (*Arion vulgaris*) ja kasveista kasvullisesti leviävät lajit kuten tattaret, kurturuusu ja piiskut, mutta myös siemenistä leviävät jättipalsami ja komealupiini.

Vantaa on monien **liikenneyhteyksien solmukohta** ja kaupungin alueella on paljon maahantuontia. Tämä luo vieraslajien torjunnassa Vantaalle omat erityiset

ongelmansa. Tästä on esimerkkinä vuonna 2015 **aasianrunkojäärän** (*Anoplophora glabripennis*), lehtipuita tappavan kovakuoriaisen, leviäminen Itä-Hakkilan ja Kuninkaanmäen alueella. Laji saapui ilmeisesti Kiinasta kivimateriaalin pakkauksessa käytetyn puutavaran mukana. Aasianrunkojäärän esiintymä saatiin torjuttua suhteellisen järeiden toimien avulla, mutta vastaavien tapausten varalta on pidettävä huolta sekä bioturvallisuuskäytännöistä, että seurannasta ja torjuntavalmiuksista kaupungin alueella, erityisesti lentoaseman ja maahantuontiin keskittyneen yritystoiminnan ympäristössä.

Haitallisiksi vieraslajeiksi luokitelluista **eläimistä** Vantaalla tavataan **minkkejä** (*Neogale vison*) ja **supikoiria**, jotka ovat ongelmallisia vesilintujen pesinnälle. Etelä-Euroopasta kotoisin oleva kani (*Oryctolagus cuniculus*), alkujaan aasialainen rotta (*Rattus norvegicus*) ja pohjoisamerikkalainen valkohäntäkauris (*Odocoileus virginianus*) ovat myös vieraslajeja, jotka aiheuttavat tuhoja erityisesti puutarhoissa, mutta niitä ei ole virallisesti luokiteltu haitallisiksi vieraslajeiksi Suomen lainsäädännössä tai EU:n asetuksissa.

Erityisen ongelmallinen ja Vantaalla jo laajalle levinnyt haitallinen vieraslajieläin on nilviäisiin kuuluvat **espanjansiruetana**. Etanat leviävät uusille alueille herkästi munina maa-aineksen, puutarhajätteen ja ruukkutaimien mukana. Ne ovat haitallisia erityisesti puutarhoissa, puistoissa ja lehtomaisilla alueilla.

Jättipalsamitalkoot Nietospuistossa heinäkuussa 2015. Kuva: Jarmo Honkanen

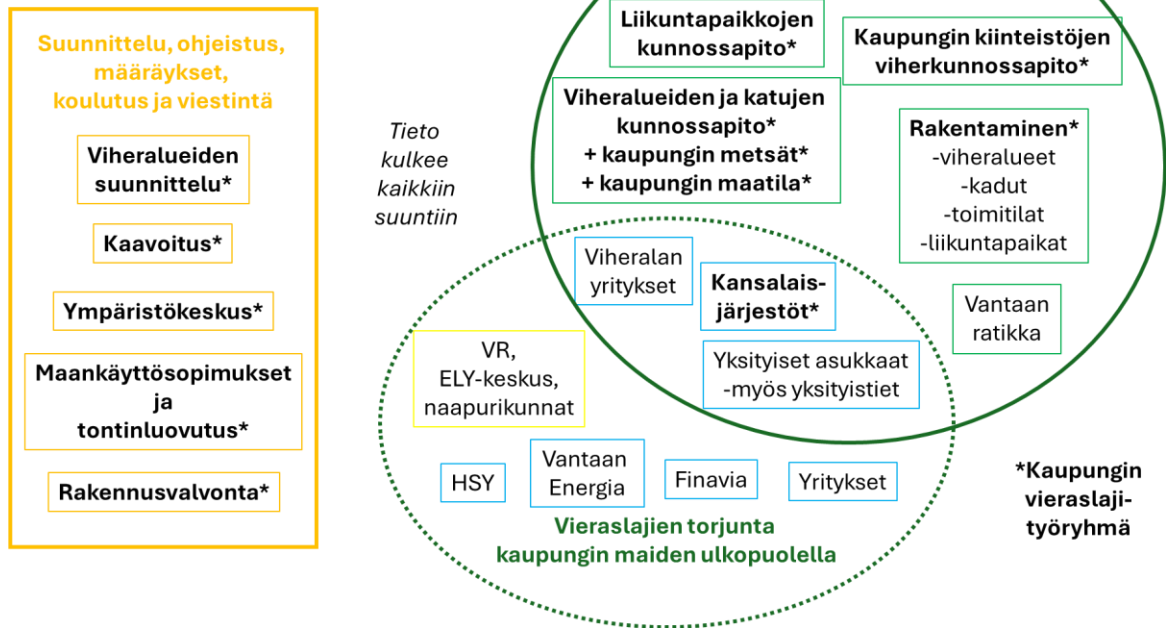
2.3 Vieraslajityön nykytilanne

Vantaalla on torjuttu vieraslajeja jo pitkään. Torjunta on keskittynyt erityisesti ihmisten terveydelle haitallisten jättiputkien hävittämiseen. Myös kurturuusun poistaminen istutuksista on edennyt pitkälle ja viitapihlaja-angervon hävittäminen kaupungin massaistutuksista on lähtemässä käyntiin. Myös kaupungin maatala torjuu pelloilla kasvavia vieraslajikasveja osana normaalia viljelytoimintaansa.

Kaupungin eri yksiköissä on ollut usean vuoden ajan kesätyöntekijöitä ja harjoittelijoita torjumassa vieraslajeja. Liikuntapalveluiden koordinoimat puotalkkarit torjuvat muiden töidensä ohella vieraslajeja, ja järjestävät jättipalsamin torjuntatalkoita. Kaupungin metsänhoidossa on ollut kesäisin vieraslajien torjuntaan keskittyviä työntekijöitä. Myös kaupungin ympäristökeskuksen lähiluonto-oppaat ovat järjestäneet jättipalsamitalkoita useiden vuosien ajan. Vantaan kaupunki on järjestänyt vieraslajitalkoita myös esimerkiksi WWF:n, Suomen Luonnonsuojeluliiton, Leijonien, monien taloyhtiöiden ja erilaisten työporukoiden kanssa. Lisäksi yksityiset asukkaat ovat torjuneet aktiivisesti erityisesti espanjansiruetanaa.

Vieraslajien torjuntaan osoitettujen resurssien puute erityisesti kaupungin eri kunnossapitoyksiköissä (katujen ja puistojen kunnossapito, liikunta-alueiden kunnossapito ja kaupungin kiinteistöjen viherkunnossapito), ja vieraslajityön koordinoimattomuus ovat vaikeuttaneet Vantaalla tuloksellista ja tehokasta vieraslajien torjuntatyötä.

Vieraslajityö Vantaalla

Kaavio vieraslajityöstä Vantaalla.

2.4 Vieraslajeja sisältävän puutarhajätteen hävittäminen Vantaalla

Ajantasaiset ohjeet löytyvät Helsingin Seudun Ympäristöpalveluiden (HSY) nettisivuilta (www.hsy.fi).

Haitallisten vieraslajien leviäimiä, kuten siemeniä tai maavarsia (katso lajikohtaiset ohjeet vieraslajiportaalista www.vieraslajit.fi) sisältävä kasvijäte hävitetään poltettavana sekajätteenä. Pienet määrät voi laittaa jätessäkkeihin pakattuna kodin sekajätteeseen ja suuremmat määrät viedä Sortti-asemille, niin ikään jätessäkkeihin pakattuina. Sortti-asemalla kannattaa ilmoittaa henkilökunnalle, että kyse on vieraslajijätteestä. Espanjansiruetanat on tapettava eläimille tarpeetonta kärsimystä aiheuttamatta ennen huolellista pakkaamista ja poltettavaan sekajätteeseen laittamista.

Mikäli vieraslajijätteessä ei ole leviäimiä, se voidaan kompostoida kotipuutarhassa. Esimerkiksi mikäli komealupiini ja jättipalsami ehditään kitkeä ennen siementen muodostumista, voidaan ne kompostoida. Jos kasvit ehtivät tehdä siementä, ne on laitettava poltettavaan sekajätteeseen.

2.5 Osallistaminen suunnitelman laatimiseen

Haastattelimme Vantaan vieraslajisuunnitelmaa varten keskeisiä henkilöitä kaupungin katujen ja puistojen palvelualueen suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapitoyksiköissä (mukaan lukien kaupungin metsänhoito), ympäristökeskuksessa, kaupungin kiinteistöhallinnassa, ja kaupungin liikuntapalveluissa. Lisäksi tarjosimme laajan kommentointimahdollisuuden suunnitelman luonnokseen.

Haastatteluissa vieraslajityön järjestelmällisyys, pitkäjänteisyys ja pysyviin tuloksiin riittävät resurssit koettiin tärkeiksi. Vieraslajien torjuntaan käytetyt resurssit voivat mennä hukkaan, mikäli torjunnan tuloksia ei ylläpidetä pitkäjänteisesti.

Niittoihin, esimerkiksi komealupiinin niittoon, kerrottiin liittyvän ristiriitoja muiden monimuotoisuustavoitteiden kanssa. Lupiini on niitettävä 2-3 kertaa kesän aikana, jotta se ei ehtisi tehdä siementä. Ensimmäinen niitto on tehtävä alkukesästä, mutta lintujen pesinnän ja niittykukkien siementämisen kannalta niitto olisi parempi ajoittaa myöhempään kesään. Tämän kaltaisten ristiriitojen ratkaisemiseksi toivottiin päätöksiä.

Puutarhajätteen luvaton läjittäminen kaupungin metsiin ja viheralueille koettiin erityisen ongelmalliseksi, sillä espanjansiruetana ja vieraslajikasvit leviävät herkästi läjityspaikoista. Yhteistyö niin yksityisten maanomistajien kuin naapurikuntien ja teiden kunnossapidosta vastuussa olevien tahojen välillä katsottiin hyvin tarpeelliseksi, myös kaupungin omien alueiden vieraslajien hallinnassa. Yleisesti ottaen alueellinen ja lajistollinen priorisointi katsottiin tarpeelliseksi, sillä kaikkia vieraslajeja ei pystytä torjumaan joka paikassa.

Vieraslajieläimiä, kuten kania, rottaa ja espanjansiruetanaa ei kaupungin sisäisissä haastatteluissa koettu erityisen ongelmalliseksi kaupungin alueilla. Näistä kaikista, ja erityisesti espanjansiruetanasta tulee kuitenkin paljon palautetta kaupungin asukkailta. Espanjansiruetanat eivät ole merkittävästi tuhonneet viheralueiden kasvillisuutta, mutta yksityisillä pihoidilla ja varsinkin kasvimailla ne voivat olla hyvin ongelmallisia.

Talkootyö koettiin tärkeäksi, mutta talkoisiin on vaikea houkutella osallistujia. Espanjansiruetanan torjunta talkoilla vaatii erityistä joustavuutta, etanoiden esiintymisen sääriippuvuuden takia.

Vieraslajien torjunnassa on ollut menestystä erityisesti jättiputkien ja kurtturuusun tapauksissa. Nämä ovat myös lajeja, joiden torjuntaan on laitettu enemmän

resursseja kuin muiden lajien torjuntaan. Kurtturuusun torjunnassa on käytetty menestyksekkäästi menetelmää, jossa kasvit revitään maasta juurineen ja alueelle perustetaan usein leikattava nurmikko. Usein toistuva leikkuu näivettää kasvin ajan kanssa. Tämän kaltaista menetelmää suositeltiin kokeiltavaksi sopivilla paikoilla myös esimerkiksi viitapihlaja-angervon ja jopa japanintattaren torjuntaan.

Viherrakennuksen ja kunnossapidon ohjeistuksessa merkittäväksi koettiin, että ohjeistus on mahdollisimman selkeää ja tarkkaa, eikä siihen jää epäselvyyksiä. Epämääräiset ja epätarkat ohjeistukset voivat johtaa hyvin kalliisiin lisäkuluihin rakentamisessa. Vieraslajityöt olisi hyvä sisällyttää kunnossapidon urakkasopimuksiin.

3 Vantaan vieraslajisuunnitelma

Tässä osiossa käymme läpi vieraslajityön yleiset periaatteet, keskeiset tavoitteet ja käytännön toimenpiteet Vantaalla. Lajikohtainen priorisointi löytyy luvusta 4, ja elinympäristö- ja aluekohtainen priorisointi luvusta 5.

3.1 Lähtökohdat ja peruseriaatteet

Vieraslajityö perustuu EU:n säädöksiin ja kansalliseen lainsäädäntöön. Suunnitelma pohjautuu myös Suomen kansalliseen vieraslajistrategiaan vuodelta 2012 ja vastaa osaltaan vieraslajien torjuntaan liittyvään valtuustoaloitteeseen.

Vantaan vieraslajityön peruseriaatteita ovat *ennaltaehkäisy*, *leviämisen rajoittaminen* ja *torjuntatoimien pitkäjänteisyys*. Lisäksi käytämme ketteriä ratkaisuja ja keskitymme torjunnan kannalta olennaisiin asioihin.

Ennaltaehkäisy

Pyrimme estämään uusien vieraslajien leviämisen Vantaalle jo ennalta. Ennakoimme tulevia ongelmia välttämällä viherrakentamisessa voimakkaasti leviävää, vierasperäistä lajistoa. Tiedotuksella vähennämme tulevaisuuden ongelmia.

Leviämisen rajoittaminen

Rajoitamme nykyisten vieraslajien leviämistä. Vieraslajien käytännön torjunnassa keskitymme erityisesti uusiin ja pieniin populaatioihin, joiden torjuminen ehkäisee tehokkaimmin vieraslajien leviämistä uusille alueille.

Torjuntatoimien pitkäjänteisyys

Pysyviä tuloksia saadaksemme sitoudumme vieraslajien pitkäjänteiseen torjuntaan sekä käytännön torjuntatoimien että resurssien suhteen.

Ketterät ja toimivat ratkaisut

Käytämme Vantaalla mahdollisuuksien mukaan jo olemassa olevia Luonnonvarakeskuksen ja Lajitietokeskuksen tarjoamia resursseja niin vieraslajien kartoituksessa ja raportoinnissa kuin tiedon lähteenäkin. Hyödynnämme muiden kaupunkien ja organisaatioiden kokemuksia vieraslajien torjunnassa.

Keskitymme olennaiseen

Vantaalla vieraslajityömme painopiste on hyvin organisoiduissa käytännön torjuntatoissa. Tätä varten on olennaista, että tiedämme vieraslajien nykytilanteen, ja saamme kaupungille työtä ohjaavan vieraslajikoordinaattorin.

3.2 Keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet

1. Koordinoimme vieraslajityötä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.
2. Käytössämme on säännöllisesti päivitetty, helposti saatavilla oleva tieto haitallisten vieraslajien esiintymisestä kaupungin alueella.
3. Perustamme vieraslajien torjunnan *ennaltaehkäisyyn, leviämisen rajoittamiseen ja torjuntatoimien pitkäjänteisyyteen*.
4. Teemme vieraslajien torjunnassa yhteistyötä asukkaiden, järjestöjen, naapurikaupunkien, Helsinki-Vantaan lentoaseman ja alueen yritysten kanssa.
5. Vähennämme koulutuksen ja tiedotuksen avulla vieraslajeista aiheutuvia ongelmia.
6. Käytämme ja edistämme myrkyttömiä, glyfosaattittomia torjuntamenetelmiä kaikkialla, missä se on mahdollista.

Japanintatar on eräs haasteellisimmista vieraslajeista. Se leviää maavarsien avulla erityisesti, kun niitä sisältävää maa-ainesta käytetään viherrakentamisessa, tai puutarhajätettä viedään luvottomasti metsiin. Kuva: Jarmo Honkanen

Tässä esitellyissä toimenpiteissä on otettu mallia esimerkiksi vieraslajiportaalisia (www.vieraslajit.fi) julkaistusta *Työkalupakki kunnille vieraslajitilanteen hallintaan*.

Tavoite 1. Koordinoimme vieraslajityötä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.

1.1 Kokoamme kaupungin sisäisen vieraslajityöryhmän.

Kokoamme alkuvaiheessa kaupungin sisäisistä toimijoista työryhmän vieraslajiasioiden koordinoimista ja vieraslajityön kehittämistä ja seurantaan varten. Työryhmä kokoontuu aluksi kaksi kertaa vuodessa. Myöhemmin kutsumme mukaan myös sidosryhmien edustajia. Kaupungin sisäisesti työryhmässä olisi hyvä olla edustus ainakin seuraavista yksiköistä: liikuntapaikkojen käyttö ja kunnossapito, rakennusvalvonta, kaavoitus, yleiskaavoitus, toimitilajohtaminen, kadut ja puistot palvelualueen kunnossapito-, rakentaminen-, suunnittelu-, luvat ja valvonta- yksiköt sekä kaupungin metsät ja maatila, sekä aiheen kannalta keskeiset viestinnän ja koulutuksen toimijat. Kaupungin ulkopuoleisia sidosryhmiä ovat esimerkiksi: naapurikunnat ja kaupungit, Uudenmaan elinvoimakeskus, HSY, Finavia, Väylävirasto ja kansalaisjärjestöt kuten Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ja mahdolliset asukasyhdistykset.

- *Vastuutaho:* Vuosittain vaihtuva vetovastuu (yllä mainitut yksiköt), Ympäristökeskus toimii koollekutsujana ensimmäisenä vuonna.
- *Yhteistyötahot:* Edellä mainitut kaupungin sisäiset toimijat ja ulkopuoliset sidosryhmät.
- *Aikataulu:* 2026 loppuun mennessä.
- *Resurssit:* Työryhmän vetäminen ja myös siihen osallistuminen edellyttävät työaikaresurssia.

1.2 Palkkaamme Vantaalle vieraslajikoordinaattorin.

Palkkaamme ympäristökeskukseen tai muuhun soveltuvaan yksikköön vieraslajikoordinaattorin vastaamaan vieraslajitoiminnan koordinoimisesta kaupungin yksiköiden välillä, sekä Uudenmaan elinvoimakeskuksen, asukkaiden, jätehuollon, väyläviraston ja muiden yhteistyökumppaneiden suuntaan. Esimerkiksi Espoossa, Tampereella ja Riihimäellä vieraslajiasioita varten on palkattu erillinen vieraslajikoordinaattori.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus, kadut ja puistot -palvelualueen kunnossapito-yksikkö.
- *Yhteistyötahot:* Kaupungin sisäiset toimijat ja ulkoiset sidosryhmät.

- *Aikataulu:* Resurssitilanteen salliessa.
- *Resurssit:* Yksi vakituinen henkilö.

1.3 Seuraamme Vantaan vieraslaajisuunnitelman etenemistä ja pidämme suunnitelman ajan tasalla.

Viemme vieraslaajisuunnitelman toteuttamisen tavoitteena Vantaan kaupungin resurssiviisauden tiekarttaan. Viemme suunnitelman tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutahot Ympäristövahti-työkaluun. Suunnitelmaa ja ympäristövahtiin kirjattuja toimenpiteitä päivitetään tarvittaessa.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus vastaa suunnitelman viemisestä resurssiviisauden tiekarttaan ja ympäristövahtiin.
- *Yhteistyötahot:* Kunkin toimenpiteen vastuutahot vastaavat vuosittaisen toteutumisen raportoimisesta ympäristövahtiin. Vieraslaajityöryhmä ja tulevaisuudessa vieraslaajikoordinaattori.
- *Aikataulu:* Tavoitteet tarkastetaan vähintään valtuustokausittain, resurssiviisauden tiekartan päivityksen yhteydessä. Tavoitteet ja toimenpiteet päivitetään Ympäristövahti-työkaluun tavoitteen etenemisen seurannan kannalta sopivin väliajoin. Seurantaväli määritellään tapauskohtaisesti kullekin toimenpiteelle. Itse suunnitelma päivitetään tarvittaessa.
- *Resurssit:* Olemassa olevat resurssit.

Tavoite 2. Käytössämme on säännöllisesti päivitetty, helposti saatavilla oleva tieto haitallisten vieraslajien esiintymisestä kaupungin alueella.

2.1 Käytämme olemassa olevia valtakunnallisia, keskenään yhteensopivia järjestelmiä vieraslajitilanteen ja vieraslajien torjunnan seurantaan.

Käytämme kaupungin vieraslajien ja niiden torjunnan seurantaan Suomen Lajitietokeskuksen ylläpitämiä valtakunnallisia, keskenään yhteensopivia järjestelmiä: *vieraslajit.fi* ja *laji.fi* portaaleja sekä *iNaturalist* sovellusta. Päivitämme seurantatiedot säännöllisesti kaupungin omaan paikkatietojärjestelmään, jossa ne ovat helpommin kaupungin toimijoiden saatavilla. Jaamme myös tarvittaessa kaupungin seurantatiedot Lajitietokeskuksen kanssa.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus, vieraslajikoordinaattori.
- *Yhteistyötahot:* Kaupungin mittaus ja geopalvelut, Luonnontieteellinen keskusmuseo, kunnossapitoyksikköjen työntekijät ja yksityiset kaupunkilaiset.
- *Aikataulu:* Jatkuva.
- *Resurssit:* Olemassa olevat resurssit.

2.2 Kartoitamme resurssien mukaan tavallisimpia vieraslajien löytöpaikkoja Vantaan alueella, ja viemme tiedot paikkatietojärjestelmään.

Vieraslajien keskeisimpiä löytöpaikkoja ovat esimerkiksi maa-ainesten läjitys- ja varastointialueet, viljelypalsta-alueet, pientaloalueisiin rajautuvien metsien luvattomat puutarhajätetunkiot, sekä purojen, ojien ja teiden varret. Järjestämme infokylttejä keskeisimmille alueille ehkäisemään puutarhajätteen luvattonta kasausta.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus, vieraslajikoordinaattori, kunnossapitoyksiköt.
- *Yhteistyötahot:* Yksityiset kaupunkilaiset, Väylävirasto, yleiskaavoitus, asemakaavoitus.
- *Aikataulu:* Jatkuva.
- *Resurssit:* Olemassa oleva rahoitus ja mahdollinen hankerahoitus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.

2.3 Sisällytämme vieraslajien kartoituksen osaksi kaikkia kaupungin teettämiä luontoselvityksiä. Selvitämme aina vieraslajit hyvissä ajoin suunnittelun alkuvaiheessa. Saatu vieraslajitieto viedään valtakunnalliseen tietokantaan (laji.fi) ja sitä kautta kaupungin omaan karttapalveluun.

Kirjaamme vieraslajien kartoituksen luontoselvitysten hankintasopimuksiin ja lisäämme kartoittajien tietokantaan sarakkeen vieraslajeille. Luontoselvityksen tekevät konsultit vievät tiedot *laji.fi* -palveluun.

- *Vastuutaho*: Ympäristökeskus, yleiskaavoitus, asemakaavoitus.
- *Yhteistyötahot*: Luontoselvityksiä tekevät konsulttitoimistot.
- *Aikataulu*: Jatkuva.
- *Resurssit*: Luontokartoituksiin käytettävien resurssien turvaaminen.

2.4 Velvoitamme hankkeiden yhteydessä maanomistajat poistamaan alueelta vieraslajit sekä estämään niiden leviämisen muualle. Vieraslajit pyritään torjumaan ennen rakentamisen aloittamista.

Tällä tavoin voimme ehkäistä vieraslajien leviämistä koneiden ja maansiirtojen yhteydessä.

- *Vastuutaho*: Rakennusvalvonta, toimitilajohtaminen.
- *Yhteistyötahot*: Ympäristökeskus.
- *Aikataulu*: Jatkuva.
- *Resurssit*: Olemassa olevat resurssit.

2.5 Edellytämme rakennusjärjestyksessä vieraslajien asianmukaista torjuntaa ja vieraslajeilla saastuneen maan oikeanlaista hävittämistä.

- *Vastuutaho*: Rakennusvalvonta.
- *Yhteistyötahot*: Ympäristökeskus.
- *Aikataulu*: Vuoden 2026 loppuun mennessä.
- *Resurssit*: Olemassa olevat resurssit.

Tavoite 3. Perustamme vieraslajien torjunnan ennaltaehkäisyyn, leviämisen rajoittamiseen ja torjuntatoimien pitkäjänteisyyteen.

3.1 Lisäämme Vantaan kaupungin olennaisiin maanvuokraussopimuksiin velvoitteen vieraslajilainsäädännön noudattamisesta.

Toimenpide perustuu lakiin vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015), erityisesti ympäristöön päästämisen kieltoon (3 §), hävittämisvelvollisuuteen (4 §) ja kasvatuskieltoon (11 §). Toimenpide on viljelypalstojen vuokrauksessa jo käytössä.

- *Vastuutaho*: Kiinteistöhallinta ja asuminen, tonttipäällikkö, viljelypalstojen vuokraus.
- *Yhteistyötaho*: Viljelypalstayhdistykset.
- *Aikataulu*: Vuoden 2026 loppuun mennessä.
- *Resurssit*: Olemassa olevat resurssit.

3.2 Sisällytämme vieraslajien torjunnan vahvemmin osaksi normaalia Vantaan kaupungin viher- ja liikunta-alueiden, julkisten tilojen piha-alueiden, sekä metsien kunnossapitoa.

Jatkamme olemassa olevien haitallisten vieraslaji-istutusten poistoa ja korvaamista muilla lajeilla kaupungin maa-alueilla. Emme käytä haitallisia vieraslajeja viheralueiden suunnittelussa tai toteuttamisessa. Otamme vieraslajien torjunnan osaksi viheralueiden ja katujen kunnossapitourakoita.

- *Vastuutaho*: Kadut ja puistot palvelualueen kunnossapitoyksikkö, toimitilajohdaminen, liikuntapaikkojen käyttö ja kunnossapito.
- *Yhteistyötahot*: Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Aikataulu*: Jatkuva.
- *Resurssit*: Vaatii lisäresursseja kaikkiin kunnossapidosta vastaaviin yksiköihin.

3.3 Sisällytämme luonnonsuojelualueet ja yleiskaavan LUO-alueet vahvasti mukaan kunnossapidossa tehtävään vieraslajien torjuntaan.

Vieraslajit uhkaavat Vantaalla erityisesti luonnon monimuotoisuutta, joten niiden torjuntaa on syytä keskittää erityisesti luonnoiltaan arvokkaimmille alueille, kuten luonnonsuojelu- ja LUO-alueilla, sekä purojen ja jokien varsissa ja luonnoiltaan monimuotoisimmilla tienvarsilla. Luvussa 5 on alueellista priorisointia laajemmin.

- *Vastuutaho:* Kadut ja puistot palvelualueen kunnossapitoyksikkö ja kaupungin metsät, liikuntapaikkojen käyttö ja kunnossapito.
- *Yhteistyötahot:* Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Aikataulu:* Jatkuva.
- *Resurssit:* Vaatii lisäresursseja kaikkiin kunnossapidosta vastaaviin yksiköihin.

3.4 Laadimme Vantaan keskeisille vieraslajeille lajikohtaiset, tavoitteelliset hallintasuunnitelmat.

Vantaalle keskeisiä vieraslajeja ovat komealupiini, jättipalsami, espanjansiruetana, jättitattaret, jättiputket ja kanadanpiisku. Olemme muokanneet kansallisten hallintasuunnitelmien pohjalta Vantaalle paremmin soveltuvia hallintasuunnitelmia ja sisällyttäneet ne tämän suunnitelman liitteeksi 2.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Yhteistyötahot:* Kunnossapitoyksiköt.
- *Aikataulu:* Vuoden 2026 loppuun mennessä.
- *Resurssit:* Olemassa olevat resurssit ja mahdollinen hankerahoitus.

3.5 Palkkaamme kesätyöntekijöitä ja harjoittelijoita vieraslajeja torjumaan.

Jatkamme tulevaisuudessakin vieraslajityötä tekevien kesätyöntekijöiden ja harjoittelijoiden palkkaamista Kunnossapitoon (Kaupungin metsien vieraslajityöntekijät), Ympäristökeskukseen (Lähiluonto-oppaat) ja Liikuntapalveluihin (Purotalkkarit)

- *Vastuutaho:* Liikuntapaikkojen käyttö ja kunnossapito, ympäristökeskus, kadut ja puistot palvelualueen kunnossapitoyksikkö ja kaupungin metsät.
- *Yhteistyötahot:* Paikalliset oppilaitokset.
- *Aikataulu:* Jatkuva
- *Resurssit:* Olemassa olevien resurssien turvaaminen.

3.6 Hyödynnämme olemassa olevia toimintamalleja ja ohjeistuksia vieraslajijätteen käsittelyssä ja loppusijoituksessa.

Luonnonvarakeskus on julkaissut toimintamallin vieraslajeista syntyvän jätteen vähentämiseen ja käsittelyyn. Kainuun ELY-keskus on puolestaan julkaissut ohjeistuksen vieraslajeja sisältävän maa-aineksen loppusijoitukseen maankaatopaikoilla. Toimimme näiden toimintamallien ja ohjeistusten mukaisesti.

Käsitlemme ja loppusijoitamme vieraslajeja ja niitä sisältäviä maa-aineksia vastuullisesti.

- *Vastuutaho*: Kaupungin maankaatopaikoista vastaavat tahot.
- *Yhteistyötahot*: Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Aikataulu*: 2026 loppuun mennessä.
- *Resurssit*: Olemassa olevat resurssit.

3.7 Pidämme huolta, että vieraslajeja sisältävien maa-ainesten käyttö viherrakentamisessa ei aiheuta lisää vieraslajiongelmia.

Kartoitamme maanlajitysalueiden vieraslajit, ja huolehdimme siitä, että siemeniä tai juurakoita sisältäviä aineksia ei pääsääntöisesti käytetä viherrakentamisessa. Mikäli käytämme vieraslajeja sisältäviä maa-aineksia viherrakentamisessa, pidämme huolta, että niistä ei aiheudu ongelmia. Esimerkiksi lupiinin siemeniä sisältävää maa-ainesta voidaan käyttää usein leikattavan nurmikon pohjana.

- *Vastuutaho*: Kadut ja puistot palvelualueen suunnittelu ja rakentaminen yksiköt, liikuntapaikkojen käyttö ja kunnossapito, toimitilajohtaminen.
- *Yhteistyötahot*: Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Aikataulu*: Jatkuva.
- *Resurssit*: Olemassa olevat resurssit.

3.8 Valmistelemme rakennusurakoita varten selkeät ohjekortit vieraslajien torjuntaan.

Hyviä esimerkkejä löytyy esimerkiksi Helsingin kaupungilta. Voimme käyttää myös Vantaan ratikalle valmisteltuja ohjekortteja kaupungin omien vieraslajikorttien pohjana.

- *Vastuutaho*: Kadut ja puistot palvelualueen suunnittelu ja rakentaminen yksiköt sekä Vantaan ratikka.
- *Yhteistyötahot*: Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Aikataulu*: Vuoden 2026 loppuun mennessä.
- *Resurssit*: Olemassa olevat resurssit.

3.9 Suosimme viherrakentamisessa kotimaisia ja eurooppalaisia lajeja ja lajien kantoja.

Suomalaisista kasvilajeista käytämme kotimaisia kantoja, esimerkiksi niittysiemenseoksissa. Ulkomaisen lajiston osalta suosimme Suomen lähialueilta ja

Euroopasta peräisin olevaa lajistoa. Muualta peräisin olevaa lajistoa käytämme vain hyvin perustein. Vältämme sellaista lajistoa, joka voi joko nyt, tai ilmastonmuutoksen myötä tulevaisuudessa, karata Suomen luontoon.

- *Vastuutaho*: Kadut ja puistot palvelualueen suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito -yksiköt, liikuntapaikkojen käyttö ja kunnossapito, toimitilajohtaminen.
- *Yhteistyötahot*: Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Aikataulu*: Jatkuva.
- *Resurssit*: Kotimaiset taimet ja kasvikannat voivat olla ulkomaisia kalliimpia.

Tavoite 4. Teemme vieraslajien torjunnassa yhteistyötä asukkaiden, järjestöjen, naapurikaupunkien, Helsinki-Vantaan lentoaseman ja alueen yritysten kanssa.

4.1 Edistämme ja tuemme kaupunkilaisten vieraslajien torjuntatyötä.

Järjestämme kaupunkilaisille vieraslajitalkoita ja tuemme talkootoimintaa muutenkin, esimerkiksi tiedotuksen avulla. Kannustamme esimerkiksi taloyhtiöitä, järjestöjä ja kouluja kaupungin valitsemien vieraslajien torjunnan kummikohteiden hoitoon. Osallistamme kuntalaisia vieraslajien torjuntaan esimerkiksi mobiilisovellusten ja soolotalkoot –kampanjan avulla. Kannustamme kaupunkilaisia myös hoitamaan oman pihan vieraslajit vastuullisesti ja olemaan viemättä puutarhajätteitä luontoon. Perustamme kaupungin vieraslajitalkoille yhteisen tietokannan, joka kerää paikkatietoa, osanottajamääriä ja muita talkoiden kannalta keskeisiä tietoja. Avustamme resurssien salliessa kaupunkilaisia espanjansiruetanan torjunnassa tarjoamalla etanaroksia ja etanoiden keruussa käytettäviä tarvikkeita.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus, liikuntapalvelut, viherkunnossapito.
- *Yhteistyötahot:* SLL Vantaa, asukasyhdistykset, talo- ja huoltoyhtiöt.
- *Aikataulu:* Jatkuva.
- *Resurssit:* Olemassa olevat resurssit, vieraslajikoordinaattori.

4.2 Teemme yhteistyötä naapurikaupunkien ja kuntien kanssa rajat ylittävien vieraslajiongelmien torjumiseksi.

Monet vieraslajit leviävät vesistöissä ja vesistöjen varsilla. Teemme yhteistyötä naapurikaupunkien ja kuntien kanssa rajat ylittävien vesistöjen vieraslajien torjunnassa. Vantaalla tällaisia vesistöjä ovat Vantaan- ja Keravanjoki sekä pienemmät kaupunkipurot, esimerkiksi Vantaalta Helsinkiin laskeva Mätäoja ja Keravalta Vantaalle laskeva Rekolanoja.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Yhteistyötahot:* Naapurikunnat ja tarvittaessa vesistöjen laajempi valuma-alue.
- *Aikataulu:* Jatkuva.
- *Resurssit:* Vieraslajityöryhmä ja vieraslajikoordinaattori.

4.3 Teemme yhteistyötä Väyläviraston ja Uudenmaan elinvoimakeskuksen kanssa heidän hallinnassaan olevien liikenneväylien varsien vieraslajien

torjumiseksi. Aloitamme yhteistyön myös johtokäytävien varsilla Vantaan Energian ja Fingridin kanssa.

Vantaan läpi kulkee suuria ja pienempiä liikenneväyliä ja johtokäytäviä, joiden varsilta vieraslajit, erityisesti komealupiini, leviävät myös kaupungin omistamille maa-alueille. Komealupiinin niittoihin on hyvä sopia ajat, jotta kasvit eivät ehdi tehdä siementä.

- *Vastuutaho:* Vieraslajityöryhmä, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Yhteistyötahot:* Väylävirasto, ELY-keskus, Vantaan Energia ja Fingrid.
- *Aikataulu:* Jatkuva.
- *Resurssit:* Vieraslajityöryhmä ja vieraslajikoordinaattori.

4.4 Teemme yhteistyötä Vantaan ja lähialueen viheralan yritysten kanssa vieraslajityön saamiseksi mukaan yritysten palvelutarjontaan.

Käytämme kaupungin vieraslajien torjuntaurakoissa vastuullisesti toimivia viheralan yrityksiä. Niillä on tärkeä rooli myös yksityisten maanomistajien vieraslajiongelmien hoidon kannalta ja tämä voi osaltaan auttaa myös kaupunkia, kun vieraslajijätettä ei viedä kaupungin metsiin ja muille maa-alueille.

- *Vastuutaho:* Kunnossapitoyksiköt, ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Yhteistyötahot:* Viheralan yritykset.
- *Aikataulu:* Jatkuva.
- *Resurssit:* Vieraslajikoordinaattori, hankerahoitus.

4.5 Kannustamme yrityksiä torjumaan vieraslajeja alueillaan niiden leviämisen ehkäisemiseksi.

Vantaan alueella toimii paljon tilaa vaativaa yritystoimintaa, mukaan lukien Helsinki-Vantaan lentoasema. Kannustamme yrityksiä torjumaan vieraslajeja hallinnassaan olevilla alueilla.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori
- *Yhteistyötahot:* Vantaan alueen yritykset
- *Aikataulu:* Jatkuva
- *Resurssit:* Vieraslajikoordinaattori, hankerahoitus.

Tavoite 5. Vähennämme koulutuksen ja tiedotuksen avulla vieraslajeista aiheutuvia ongelmia.

5.1 Teemme suunnitelmallista viestintää vieraslajeista ja tiedotamme vieraslajeista aiheutuvista ongelmista aiheen kannalta keskeisille kohderyhmille.

Vieraslajien tekeminen ihmisille tutuiksi edistää niiden torjuntaa. Erilaisten vieraslajitöiden ajoittamista vuodenvaihteen mukaan valottaa tämän suunnitelman liite 1, *Vieraslajien torjunnan vuosikello*. Keskeisiä viestinnän kohderyhmiä ovat mm. palstaviljelijät ja muut puutarhaharrastajat, akvaario- ja lemmikkiharrastajat, kalastajat ja vesillä liikkujat (esimerkiksi melojat). Puutarhajätteen luvaton läjittäminen maastoon levittää vieraslajikasveja ja espanjansiruetanaa, monet vesistöjen vieraslajit ja taudit ovat peräisin akvaarioista ja voivat levitä vesistöistä toiseen kalastajien ja vesillä liikkujien välineistön mukana. Resurssien salliessa järjestämme kaupunkilaisille tiedotusta ja koulutusta myös lajijärjestelmien käyttöön ja lajiston havainnointiin, mikä edistää kaupunkilaisten osallistumista vieraslajien kartoitukseen.

- *Vastuutaho*: Ympäristökeskus, viestintä, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori
- *Yhteistyötahot*: Liikuntapalvelut, viljelypalstayhdistykset, asukasyhdistykset, kalastukseen ja vesillä liikkumiseen liittyvät yhdistykset.
- *Aikataulu*: Jatkuva.
- *Resurssit*: Olemassa olevat resurssit, vieraslajikoordinaattori, mahdollinen hankerahoitus.

5.2 Kokoamme, tuotamme ja tarjoamme vieraslajeista koulutusmateriaaleja koulujen ja päiväkotien käyttöön.

- *Vastuutaho*: Ympäristökeskus, kasvatuksen ja oppimisen toimiala.
- *Yhteistyötahot*: Kunnossapitoyksiköt.
- *Aikataulu*: Jatkuva
- *Resurssit*: Vieraslajikoordinaattori, mahdollinen hankerahoitus.

5.3 Lisäämme Vantaan kaupungin koulutustarjontaan vieraslajeihin liittyvää kurssitarjontaa.

Koulutukseen soveltuvaa yleistä materiaalia löytyy esimerkiksi vieraslajiportaalista. Lisäksi valmistelemme Vantaan omiin käytäntöihin liittyvää materiaalia. Kurssien suorittamista suositellaan esimerkiksi rakennusvalvojille, viheraluesuunnittelijoille, kaavoittajille ja kunnossapidosta vastaavalle henkilöstölle, sekä tarjotaan asukkaille esimerkiksi Aikuisopiston luentoina.

- *Vastuutaho:* Ympäristökeskus, viherkunnossapito, tulevaisuudessa vieraslajikoordinaattori.
- *Yhteistyötahot:* Kasvatuksen ja oppimisen toimiala.
- *Aikataulu:* Jatkuva.
- *Resurssit:* Vieraslajikoordinaattori, mahdollinen hankerahoitus

Tavoite 6. Käytämme ja edistämme myrkyttömiä, glyfosaatittomia torjuntamenetelmiä kaikkialla, missä se on mahdollista.

3.4 Resurssitarpeet

Vieraslajien menestyksessä torjunta Vantaalla vaatii lisäresursseja. Vakituinen vieraslajikoordinaattori mahdollistaisi pitkäjänteisen, koordinoidun yhteistyön kaupungin eri toimijoiden ja ulkoisten sidosryhmien välillä. Vieraslajikoordinaattori on tarpeellinen myös kaupungin vieraslajityöryhmän tehokkaan toiminnan mahdollistamiseksi.

Vieraslajityöhön nykyisin olemassa olevien resurssien turvaaminen ja kehittäminen on niin ikään tärkeää. Näillä palkataan vieraslajeja torjuvia kesätyöntekijöitä esimerkiksi kaupungin metsänhoitoon ja viheralueille, sekä purotalkkareita ja lähiluonto-oppaita, jotka vetävät myös vieraslajitalkoita.

Lisäresursseja tarvitaan vieraslajien käytännön torjuntatyöhön erityisesti luonnonsuojelualueilla ja yleiskaavan luo-alueilla, sekä jotta kunnossapidosta vastaavat yksiköt voivat ottaa vieraslajien torjunnan vahvemmin osaksi normaalia kunnossapitoa. Lisäksi kaupungin henkilöstön koulutus vieraslajiasioissa vaatii panostusta resurssien muodossa.

4 Lajikohtainen priorisointi

Seuraavissa listauksissa on lueteltu ensin EU:n haitallisten vieraslajien listaan kuuluvat lajit, sitten Suomen kansallisessa lainsäädännössä haitallisiksi listatut vieraslajit ja tämän jälkeen Suomen vieraslajistrategiassa listattuja muita lajeja.

Torjunta Vantaalla:

Vieraslajeille on määritelty torjuntaluokat A-G seuraavin toimenpitein:

A: Ei vielä laajalle levinnyt. Prioriteettina on poistaa kaikki esiintymät tulevien ongelmien ehkäisemiseksi. Tähän ryhmään kuuluvat myös jättiputket, joiden hävittäminen Suomesta on kansallisen vieraslajistrategian erillistoimenpide.

B: Laajalle levinnyt. Prioriteettina on leviämisen ehkäisy. Tämä tapahtuu pienet esiintymät poistamalla sekä suurten esiintymien hallinnalla ja poistamisella aikaa myöten.

C: Viherrakentamisessa taannoin käytetty laji. Prioriteettina istutusten poisto ja hallinta.

D: Vesistöissä elävä laji, jonka torjunta on hyvin haastavaa. Prioriteettina on leviämisen ehkäisy.

E: Lajin aiheuttamia haittoja torjutaan prioriteettialueilla metsästyksen ja pyydystämisen avulla.

F: Ei vielä tavattu Vantaalla. Esiintymät torjutaan niiden ilmaannuttua kaupungin alueelle.

G: Laajalle levinnyt laji, josta ei koeta olevan merkittävää haittaa luonnon monimuotoisuudelle.

4.1 Vantaalla erityisen haitalliset vieraslajit

Euroopan Unionin haitallisten vieraslajien listalla (EU) tai Suomen kansallisella haitallisten vieraslajien listalla (Suomi) olevien lajien torjunta on maanomistajan lakisääteinen velvollisuus. Näitä lajeja ei saa myöskään kasvattaa tai muuten pitää hallussa. Mukana on lisäksi kansallisessa vieraslajistrategiassa mukana olevia vieraslajeja (VS), joita koskee luontoon päästämisen kieltö.

Kasvit

Aasialaiset tattaret (tarkka lajilleen määrittely ryhmän sisällä ei ole torjunnan kannalta keskeistä)

- japanintatar (*Reynoutria japonica*) EU B
- sahalintatar (*R. sachalinensis*) EU B
- tarhatatar (*R. x bohemica*) EU B

Isot piiskut (tarkka lajilleen määrittäminen ryhmän sisällä ei ole torjunnan kannalta keskeistä)

- kanadanpiisku (*Solidago canadensis*) Suomi B
- isopiisku (*S. gigantea*) Suomi B

Jättiputket (tarkka lajilleen määrittäminen ryhmän sisällä ei ole torjunnan kannalta keskeistä)

- armenianjättiputki (*Heracleum sosnowskyi*) EU A
- kaukasianjättiputki (*H. mantegazzianum*) EU A
- persianjättiputki (*H. persicum*) EU A

Jättipalsami (*Impatiens glandulifera*) EU B

Keltamajavankaali (*Lysichiton americanus*) EU A

Kanadanvesirutto (*Elodea canadensis*) Suomi D

Komealupiini (*Lupinus polyphyllus*) Suomi B

Kurtturuusu (*Rosa rugosa*) Suomi C

Lännenpalsami (*Impatiens capensis*) Suomi A

Valkopajuangervo (*Spiraea alba*)

- vitipajuangervo (*S. alba* var. *alba*) Suomi C
- kaljupajuangervo (*S. alba* var. *latifolia*) Suomi C

Viitapihlaja-angervo (*Sorbaria sorbifolia*) Suomi C

Vuorivaahtera (*Acer pseudoplatanus*) Suomi A

Pensaskanukat

- idänkanukka (*Cornus alba*) VS A
- lännenkanukka (*C. sericea*) VS A

Eläimet

Suomalainen ja tieteellinen nimi	Vieraslajiluokitus	Toimenpideluokka
Aurinkoahven (<i>Lepomis gibbosus</i>)	EU	D
Supikoira (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	EU	E
Minkki (<i>Neogale vison</i>)	EU	E
Täpläräpu (<i>Pacifastacus leniusculus</i>)	EU	D
Espanjansiruetana (<i>Arion vulgaris</i>)	Suomi	B

4.2 Vantaalla haitalliset vieraslajit

Kaikkia vieraslajeja koskee vieraslajilain mukainen ympäristöön päästämisen kieltö.

Kasvit

Kanadankoiransilmä (<i>Erigeron canadensis</i>)	VS	B
Isosorsimo (<i>Glyceria maxima</i>)	VS	B
Isot ruttojuuret		
- etelänruttojuuri (<i>Petasites hybridus</i>)	VS	B
- idänruttojuuri (<i>P. japonicus</i>)	VS	B
Pajuasteri (<i>Symphyotrichum salignum</i>)	VS	B
Rehuvuohenherne (<i>Galega orientalis</i>)	VS	A
Rikkapalsami (<i>Impatiens parviflora</i>)	VS	B
Rohtoraunioyrtti (<i>Symphytum officinale</i>)	VS	B
Lännenpalsami (<i>Impatiens capensis</i>)	VS	A
Valkokarhunköynnös (<i>Convolvulus sepium</i>)	VS	B

Eläimet

Hopearuutana (<i>Carassius gibelio</i>)	VS	D
Kani (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	VS	E
Rotta (<i>Rattus norvegicus</i>)	VS	E
Valkohäntäkauris (<i>Odocoileus virginianus</i>)	VS	E

4.3 Metsissä torjuttavat puuvartiset lajit

Isotuomipihlaja (<i>Amelanchier spicata</i>)	VS	B
Tertuselja (<i>Sambucus racemosa</i>)	VS	G

4.4 Tarkkailtavat vieraslajit

Näiden lajien leviämistä Vantaalla tarkkaillaan, ja torjutaan tarvittaessa.

Amerikanhorsmat

- rusoamerikanhorsma (*Epilobium adenocaulon*) VS
- vaalea-amerikanhorsma (*E. ciliatum*) VS

Hietakattara (<i>Anisantha sterilis</i>)	VS
Hollanninjalavatauti (<i>Ophiostoma ulmi</i>)	VS
Keltapeippi (<i>Lamium galeobdolon</i>)	VS
Marunatuoksukki (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	VS
Mustatäplätokko (<i>Neogobius melanostomus</i>)	VS
Paimenmatara (<i>Galium album</i>)	VS
Palsamipihta (<i>Abies balsamea</i>)	VS
Pikkutalvio (<i>Vinca minor</i>)	VS
Pilvikirsikka (<i>Prunus pensylvanica</i>)	VS
Rikkakananhirssi (<i>Echinochloa crus-galli</i>)	VS
Rikkanenätti (<i>Rorippa sylvestris</i>)	VS
Rikkapuntarpää (<i>Alopecurus myosuroides</i>)	VS
Silkkiunikko (<i>Papaver rhoeas</i>)	VS
Sinipantaheinä (<i>Setaria pumila</i>)	VS
Siperianpihta (<i>Abies sibirica</i>)	VS
Suikeroalpi (<i>Lysimachia nummularia</i>)	VS
Tarhaomenapuu (<i>Malus domestica</i>)	VS
Täpläapinankukka (<i>Erythranthe guttata</i>)	VS
Viherpantaheinä (<i>Setaria viridis</i>)	VS

4.5 Varautumissuunnitelma

Näitä lajeja ei ole vielä tavattu Vantaalla. Esiintymät torjutaan niiden ilmaannuttua kaupungin alueelle

Kasvit

Kiehkuravesirutto (<i>Elodea nuttallii</i>)	EU	F
Lauttarusolehti (<i>Ludwigia grandiflora</i>)	EU	F
Mesisilkkiyrtti (<i>Asclepias syriaca</i>)	EU	F
Japaninhumala (<i>Humulus japonicus</i>)	EU	F
Alaskanlupiini (<i>Lupinus nootkatensis</i>)	Suomi	F
Lammikki (<i>Nyphoides peltata</i>)	Suomi	F

Eläimet

Aasianrunkojäärä (<i>Anoplophora glabripennis</i>)	Karanteenituhooja
Mustapäätana (<i>Krynickyllus melanocephalus</i>)	Suomi F

5 Aluekohtainen priorisointi

Aluekohtainen priorisointi luokiteltuna 1–3, joista 1 on korkein prioriteetti.

Alue	Prioriteetti	Toimenpiteet
Luonnonsuojelualueet ja 50 metrin puskurivyöhyke, luonnonsuojelualueille laskevien purojen ja ojien varret	1	Haitalliset vieraslajit pidetään pois luonnonsuojelualueilta ja 50 metrin suojavyöhykkeeltä niiden ympäriltä. Veden mukana leviävät lajit, kuten jättipalsami pidetään pois luonnonsuojelualueille virtaavien ojien ja purojen varsilta.
Luonnonsuojelualuevaraukset	1	Luonnonsuojelualuevarauksia käsitellään tässä yhteydessä kuin ne olisi jo suojeltu.
LUO-alueet	1	Kuin luonnonsuojelualueet.
Purojen ja jokien varret	1-2	Ykkösprioriteettina ovat pääasiassa Vantaan alueella virtaavat purovesistöt kuten Mätäoja, Krakanoja, Palo-oja, Kylmäoja ja Kormuniitynoja.
Lajistollisesti arvokkaat tienvarret	1-2	Esim. Tulkintien keto
Harvinaisen lajiston esiintymispaikat	1	
Kaupungin niityt	2-3	
Kaupungin puistot ja muut istutukset	3	
Muut rakennetut alueet	3	
Muut pientareet	3	

Kirjallisuutta

Huusela, E., Aukia, L.-M., Jauni, M., Rastas, M. & Tuhkanen, E.-M. 2021: Toimintamalliehdotus vieraslajijätteen hallintaan: Selvitys, kuinka vähentää, vastaanottaa ja käsitellä vieraskasvijätettä. Luonnonvarakeskus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus. 40 sivua.

Kinnunen, A. 2015: Jättipalsamin torjunta Kylmäojan valuma-alueella. – Vantaan kaupunki. Ympäristökeskus. Julkaisuja 2015: 3.

Maa- ja metsätalousministeriö 2021: Hallintasuunnitelma haitallisten vieraslajien torjumiseksi – Yhdistetty suunnitelma. Erillisjulkaisu.

Niemivuo-Lahti, J. (toim.) 2012: Kansallinen vieraslajistrategia. – Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu. 126s

Sitowise & Kainuun ELY-keskus 2025: Haitallisia vieraslajeja sisältävä kasvi- ja maa-ainesjäte - ohje käsittelyyn ympäristöluvanvaraisilla vastaanottopaikoilla.

Tolvanen, O., Vantaanjoen kalatalousalueen hallitus 2022: Vantaanjoen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma 2022-2031.

Liite 1. Vieraslajien torjunnan vuosikello

Vuosikellossa käydään kuukausittain (merkitty järjestyksessä kuukauden ensimmäisellä kirjaimella) läpi töitä, joita voidaan tehdä vuoden eri vaiheissa. Pääasialliset työkuukaudet on merkitty tummanvihreällä värillä ja kahdella tähdellä, toissijaiset työkuukaudet vaalealla vihreällä ja yhdellä tähdellä.

	T	H	M	H	T	K	H	E	S	L	M	J
Talvella näkyvien lajien kartoitus	**	**	**	*	*						**	**
Espanjansiruetanan torjunta				**	**	**	*	*	*	*		
Lupiinin torjunta				**	**	**	*	*	*			
Jättipalsamin kartoitus					**			**	**	**		
Jättipalsamin torjunta					**	**	**					
Tattarien myrkkyinjektointi								*	*			
Kanadanpiiskun torjunta					**	**	**					

Liite 2. Hallintasuunnitelmia Vantaalla keskeisten vieraslajien torjuntaan

Liitteessä olevat vieraslajien hallintasuunnitelmat on mukautettu Vantaan kaupungin tarpeisiin pääosin Maa- ja metsätalousministeriön julkaisusta *Hallintasuunnitelma haitallisten vieraslajien torjumiseksi – yhdistetty suunnitelma*. Lisäksi liitettä varten on laadittu kaupungin oma hallintasuunnitelma pihlaja- ja pajuangervoille sekä pensaskanukalle, jotka ovat haitallisia vieraslajeja erityisesti luonnoltaan monimuotoisten jokien ja purojen varsilla.

1 Kasvit

1.1 Kurtturuusu

Hävitetään kurtturuusu kiireellisimmin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmilla alueilla ja niiden läheisyydestä:

- Luonnonsuojelualueiden, rantojen ja uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymien läheiset villiintyneet ja istutetut kasvustot
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kunnossapito, Vantaan ympäristökeskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Hävitetään kurtturuusu tie-, katu- ja muista rakennetuista ympäristöistä alla olevan kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti:

1. Luontoarvoiltaan tärkeät kohteet (uhanalaisten lajien esiintymien läheisyys, suojelualueita halkovat tiet, arvokkaat luontotyypit kuten niityt ja paahdeympäristöt)
2. Rantojen lähellä olevat istutukset
 - Vastuu- ja yhteistyötahot: Väylävirasto, ELY-keskusten Y- ja L-vastuualueet, kunnat, Kuntaliitto.
 - Aikataulu: jatkuva.

Jatketaan kurtturuusukasvustojen hävittämistä ja estetään kurtturuusukasvustojen leviämistä tienvarsilla, puistoissa, parkkipaikoilla ja muilla yleisillä alueilla sekä pihoilla ja puutarhoissa, joilla ei ole erityisiä luontoarvoja.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kunnossapito.
- Aikataulu: jatkuva.

Torjuntamenetelmät

Vantaalla käytetään ensisijaisesti mekaanisia torjuntamenetelmiä.

Menestyksekkääksi torjuntamenetelmäksi on osoittautunut kurtturuusujen mekaaninen repiminen maasta ja alueen hoito nurmena useita vuosia repimisen

jälkeen. Ks. päivittyvä tieto torjuntamenetelmistä vieraslajiportaalin kurttureusun lajikortista.

1.2 Komealupiini

Hävitetään komealupiini kiireellisimmin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmilla alueilla ja niiden läheisyydestä:

- Luonnonsuojelualueet
- Uhanalaisten lajien ja luontotyyppien (mm. perinnebiotoopit, paahdeympäristöt) esiintymien läheisyydessä sijaitsevat kasvustot
 - Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt, ympäristökeskus.
 - Aikataulu: jatkuva.

Torjutaan komealupiini tie-, katu- ja muista rakennetuista ympäristöistä alla olevan kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti:

1. Luontoarvoiltaan arvokkaat tienvarsikohteet, kuten uhanalaisten tai silmälläpidettävien lajien esiintymien läheisyys, suojelualueita halkovat tiet, arvokkaat luontotyypit kuten niityt ja paahdeympäristöt
2. Tie- ja katujaksot, yksityiset tiet sekä muut alueet, joille komealupiini on vasta leviämässä
 - Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt, ympäristökeskus.
 - Aikataulu: jatkuva.

Luodaan arvokkaiden luontokohteiden suojaksi vähintään 50 metrin lupiinivapaa puskurivyöhyke, jolta lupiinit pidetään pysyvästi poissa.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt, ympäristökeskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Laaditaan edellä mainittujen toimenpiteiden tueksi alueellinen toimenpidesuunnitelma, jossa selvitetään tarkemmin tiestön komealupiiniesiintymien sijoittuminen arvokkaiden luontokohteiden läheisyyteen sekä niiden vaatimat toimenpiteet ja kustannukset. Tunnistetaan myös sellaiset lupiinin voimakkaasti valtaamat kohteet, jotka eivät ole uhka luontoarvoille ja joiden torjunta on nykyisellään kustannustehotonta; käsitellään ne normaalien niittokäytäntöjen mukaan.

- Tuodaan suunnitelmassa esiin, kuka huolehtii suunnitelmassa osoitettujen torjuntatoimien seurannasta ja mahdollisista jälkitoimista.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Väylävirasto, ELY-keskusten L- ja Y-vastuualueet, kunnat.
- Aikataulu: jatkuva.

Hidastetaan komealupiinin leviämistä tie- ja rataympäristöissä ja muilla yleisillä alueilla sekä estetään sen leviäminen aiemmin lupiinista vapaille tiejaksoille.

- Kehitetään tienvarsiniittojen käytäntöjä ja menetelmiä niin, että komealupiinin leviäminen hidastuu. Niitetään komealupiinin esiintymät ennen kukinta-aikaa.
- Tunnistetaan tiejaksot, joilla lupiinia ei vielä ole lainkaan ja torjutaan ne mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Selvitetään mahdollisuuksia puhdistaa tienvarsiniittoon käytettävät koneet siirryttäessä lupiinivapaille tiejaksoille, jotta lupiini ei leviä siemenistä koneiden mukana.
- Selvitetään niitetyn kasvimassan keräilyn järjestäminen tienvarsiniittojen yhteydessä (esimerkiksi tilanteissa, joissa niitto joudutaan suorittamaan kukinnan vaiheen kannalta epäedullisessa vaiheessa). Pidetään huolta, että lupiini ei pääse leviämään siemenistä kasvimassan mukana.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus, Väylävirasto, ELY-keskus, yksityiset maanomistajat, urakoitsijat.
- Aikataulu: jatkuva.

Parannetaan tiedon tasoa tiealueiden arvokkaista luontokohteista, jotta torjuntatoimet osataan kohdistaa kustannustehokkaasti oikeille alueille.

- Määritellään ja inventoidaan tieympäristön arvokkaat luontokohteet ja komealupiinin esiintyminen niiden läheisyydessä.
- Suunnitellaan arvokkaimmille kohteille torjuntatoimet paikkakohtaisesti.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin ympäristökeskus ja kunnossapitoyksiköt, ELY-keskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Estetään komealupiinin leviäminen metsiin ja käynnistetään torjuntatoimet myös metsäympäristöissä.

- Torjutaan komealupiinit välittömästi esim. uudistusaloilla (torjunta on tehokkainta lupiinien ollessa vielä taimivaiheessa).
- Kiinnitetään huomiota metsätyökoneiden kulkuun, jotta siemenet eivät kulkeudu vieraslajikasvustoista hakkuualoille.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt, yksityiset metsänomistajat.

- Aikataulu: jatkuva.

Torjuntamenetelmät

Suosittelaa käytettäväksi ensisijaisesti mekaanisia torjuntamenetelmiä. Laajojen monivuotisten ja lähes yksilajisten esiintymien kohdalla voidaan harkinnan mukaan käyttää myös kemiallisia torjuntamenetelmiä. Ks. päivittyvä tieto torjuntamenetelmistä vieraslajiportaalin komealupiinin lajikortista.

1.3 Jättiputket (armenian-, persian- ja kaukasianjättiputki)

Suomen kansallinen tavoite on hävittää ko. jättiputket maasta vuoteen 2038 mennessä. Jotta tämä olisi mahdollista, on sen oltava myös Vantaan kaupungin tavoite.

Hävitetään jättiputket kokonaan 13 vuoden kuluessa.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus, ELY-keskus, yksityiset maanomistajat, Väylävirasto, kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jättiputket hävitetään Vantaalta (ja Suomesta) vuoteen 2038 mennessä.

Suunnitellaan kemiallisten, mekaanisten ja fysikaalisten torjuntamenetelmien tehokkain käyttö esiintymäkohtaisesti. Selvitetään glyfosaattia korvaavia torjunta-aineita ja -keinoja. Laaditaan torjuntatyön helpottamiseksi ohjeistus em. menetelmistä.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Luonnonvarakeskus, ELY-keskukset, kunnat, Väylävirasto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, Metsähallitus, Senaatti-kiinteistöt, maanomistajat, etu- ja kansalaisjärjestöt, yritykset, tutkimuslaitokset, korkeakoulut.
- Aikataulu:

Hävitetään jättiputkijäte ja jättiputkea sisältävät maa-ainekset asianmukaisesti, kehitetään vieraskasvijätteen ja maa-ainesten käsittelyä sekä lisätään vastaanottopaikkoja ja tiedotetaan niistä aktiivisesti.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Väylävirasto, Senaatti-kiinteistöt, Metsähallitus, jätehuoltolaitokset, maanomistajat, Viherympäristöliitto ry ja muut maa-, metsä- ja puutarhatalouden järjestöt ja neuvontaorganisaatiot, yritykset.
- Aikataulu: jatkuva.

Jatketaan seurantaa useita vuosia sen jälkeen, kun esiintymä näyttää hävinneen.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus, yksityiset maanomistajat, ELY-keskus, Väylävirasto, kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: seuranta aloitetaan sitä mukaan kuin esiintymiä hävitetään.

1.4 Jättipalsami

Priorisoidaan torjuntatoimet suojelualueille, yleiskaavan luo-alueille ja niiden läheisyyteen.

- Keskitetään torjunta luonnoltaan arvokkaimmille kohteille eli suojelualueille, yleiskaavan luo-alueille ja niiden läheisyyteen sekä rannoille, etenkin rantalehtoihin ja purojen ja jokien varsille.
- Aktivoidaan torjuntaa asutuksen läheisyydessä etenkin taajamissa, joissa eniten esiintymiä.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus, yksityiset maanomistajat, ELY-keskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Torjutaan kustannustehokkaasti.

- Pyritään poistamaan esiintymät yksi kerrallaan kitkemällä tai niittämällä: torjuntaa tehdään ensimmäisenä vuonna useita kertoja kesän aikana pyrkien siihen, että yksikään yksilö ei pääse tuottamaan siemeniä; sen jälkeen muutaman vuoden ajan seuranta ja jälkihoito.
- Aloitetaan torjunta virtavesien rannoilla yläjuoksulta ja sen ensimmäisestä kasvustosta. Kartoitetaan ensin myös vesistöjen yläjuoksulla olevat uomat ja sivu-uomat.
- Käsitellään useista esiintymistä muodostuneet aluekokonaisuudet samaan aikaan (esim. kylät, asuinalueet, jokien ja purojen varret).
- Selvitetään kustannustehokkaita torjuntatoimia sekä ensisijaiset torjuntakohteet ja -alueet tie- ja rata-alueilla.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus, ELY-keskus, Väylävirasto, kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

1.5 Japanintatar, sahalinintatar, tarhatatar

Hävitetään luontoon levinneet isojen tatarlajien muodostamat kasvustot alla olevan kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti:

1. Luonnonsuojelualueilta ja niiden välittömästä läheisyydestä

2. Alueet uhanalaisten lajien havaintopaikkojen tai muuten arvokkaiden luontokohteiden läheisyydessä

3. Muut alueet luonnossa

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Hävitetään asutuksen ja tiestön piirissä olevat isojen tatarlajien esiintymät.

- Poistetaan kaikki esiintymät, jotka ovat syntyneet tahattomasti maa-aineksen mukana kulkeutuneista maavarren kappaleista.
- Niitetään tatarkasvustot tienvarsilta ja poistetaan ne tienparannushankkeiden yhteydessä.
- Kannustetaan tataresiintymien poistoon yksityisiltä pihoilta ja puutarhoista. Poistetaan tattaret puistoista sekä niiden välittömästä läheisyydestä.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt, Väylävirasto, yksityiset maanomistajat ja taloyhtiöt, viheralan toimijat.
- Aikataulu: jatkuva.

Isojen tatarlajien maavarsia ja juuria sisältävää maa-ainesta ei käytetä viherrakentamisessa, vaan se viedään hyväksytyyn loppusijoituspaikkaan.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja rakentaminen.
- Aikataulu: jatkuva

Torjuntamenetelmät

Suosittelaa käytettäväksi ensisijaisesti mekaanisia torjuntamenetelmiä. Laajojen monivuotisten ja lähes yksilajisten esiintymien kohdalla voidaan harkinnan mukaan käyttää myös kemiallisia torjuntamenetelmiä. Ks. päivittyvä tieto torjuntamenetelmistä vieraslajiportaalin lajikorteista.

1.6 Kanadanvesirutto

Estetään lajin leviäminen.

- Tiedotetaan veneiden, pyydysten ja muiden kalastusvälineiden huolellisen puhdistamisen tärkeydestä leviämisen rajoittamisen yhteydessä.
- Estetään leviäminen alueilla, joilla vesiruttoa tavataan vain harvakseltaan sekä nykyisen levinneisyysalueen ulkopuolella.
- Kielletään tarpeen mukaan vesikulkuneuvojen siirto luonnonsuojelullisesti arvokkaille pienvesille. Esimerkiksi kunta tai vesialueen omistaja voi hakea rajoituksia vesiliikenteelle ympäristöhallinnon ohjeiden mukaisesti. Asian voi panna vireille myös esim. ELY-keskus.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus, ELY-keskus, vapaa-ajan kalastajat, vesialueiden omistajat.
- Aikataulu: jatkuva.

Kartoitetaan nykytilaa.

- Kartoitetaan vesiruton nykytilaa Vantaalla, etenkin suojelualueilla ja uhanalaisilla luontotyypeillä poistotoimien priorisoimiseksi.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus.
- Aikataulu: 2026–2030.

Priorisoidaan poistotoimet luonnonsuojelullisesti arvokkaimmille kohteille: poistetaan lajia alla olevan kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti:

1. Suojelualueet, joilla poisto on tarpeen arvokkaan lajiston ja luontotyyppien turvaamiseksi; poiston mahdolliset riskit kuitenkin mietittävä tarkkaan ja minimoitava poistomenetelmää valittaessa
2. Uhanalaiset luontotyypit, esim.
 - a. Runsasravinteiset järvet
 - b. Runsasravinteiset lammet
3. Alueet, joilla vesirutto aiheuttaa merkittävää haittaa virkistyskäytölle, massakasvustoja on usein tai taantumista ei ole näkyvissä
4. Virkistysalueet, jotka voivat toimia vesiruton mahdollisina leviämisväylinä luonnonsuojelullisesti arvokkaille alueille
 - a. Kalastuspaikat (viehekalastus, verkkokalastus)
 - b. Uimarannat
 - Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, Suomen ympäristökeskus.
 - Aikataulu: jatkuva.

Torjutaan kustannustehokkaasti.

- Poistetaan vesiruttoa latvavesistöistä ennen alempana sijaitsevia vesistöjä leviämisen rajoittamiseksi.
- Pyritään ottamaan poistettu kasvimassa hyötykäyttöön, jotta voitaisiin lisätä poiston kannattavuutta.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, vesialueiden omistajat, vesistökunnostusyritykset.
- Aikataulu: jatkuva.

Torjuntamenetelmät

Ks. päivittyvä tieto torjuntamenetelmistä vieraslajiportaalin kanadanvesiruton lajikortista.

1.7 Alaskanlupiini, hamppuvillakko ja lännenpalsami

Nämä lajit eivät ole levinneet Vantaalla vielä merkittävästi, ja niiden kokonaan poistaminen ja pois pitäminen on tärkeää.

Hävitetään lajien esiintymät.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus, ELY-keskus, viheralan toimijat, puutarhaharrastajat, maanomistajat.
- Aikataulu: jatkuva.

Tiedotetaan puutarhaharrastajia lajien maahantuonti- ja kasvatuskiellosta.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin ympäristökeskus ja kunnossapitoyksiköt.
- Aikataulu: jatkuva.

Torjuntamenetelmät

Suositellaan käytettäväksi ensisijaisesti mekaanisia torjuntamenetelmiä. Laajojen monivuotisten ja lähes yksilajisten esiintymien kohdalla voidaan harkinnan mukaan käyttää myös kemiallisia torjuntamenetelmiä. Ks. päivittyvä tieto

torjuntamenetelmistä vieraslajiportaalin lajikorteista:

- alaskanlupiini
- hamppuvillakko
- lännenpalsami

1.8 Keltamajavankaali

Poistetaan Nissaksenpuiston esiintymä Hakunilassa.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kunnossapitoyksikkö, ympäristökeskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Jatketaan Nissaksenpuiston esiintymän seuranta poiston jälkeen 10 vuoden ajan ja mahdollisilla pienemmillä esiintymillä 3 vuoden ajan.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kunnossapitoyksikkö, ympäristökeskus.
- Aikataulu: 3–10 vuotta poiston jälkeen.

Poistetaan uudet esiintymät välittömästi

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kunnossapitoyksikkö, ympäristökeskus
- Aikataulu: jatkuva

Jatketaan tiedotusta lajin haitallisuudesta.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Ympäristökeskus.
- Aikataulu: jatkuva.

1.9 Viitapihlaja-angervo, valkopajuangervo (ja muut pajuangervot)

Tämä hallintasuunnitelma on valmisteltu kurturuusun hallintasuunnitelman pohjalta.

Hävitetään ko. angervot kiireellisimmin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmilla alueilla ja niiden läheisyydestä:

- Luonnonsuojelualueiden, rantojen ja uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymien läheiset villiintyneet ja istutetut kasvustot
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Hävitetään ko. angervot tie-, katu- ja muista rakennetuista ympäristöistä alla olevan kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti:

1. Luontoarvoiltaan tärkeät kohteet (uhanalaisten lajien esiintymien läheisyys, suojelualueita halkovat tiet, arvokkaat luontotyytit kuten niityt ja paahdeympäristöt)

2. Rantojen lähellä olevat istutukset

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt, Väylävirasto, ELY-keskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Hävitetään ja estetään ko. angervojen leviämistä tienvarsilla, puistoissa, parkkipaikoilla ja muilla yleisillä alueilla sekä pihoilla ja puutarhoissa, joilla ei ole erityisiä luontoarvoja.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt, Väylävirasto, ELY-keskus, seurakunnat, taloyhtiöt ja muut yksityiset maanomistajat.
- Aikataulu: jatkuva.

Torjuntamenetelmät

Vantaalla käytetään ensisijaisesti mekaanisia torjuntamenetelmiä. Kurturuusun torjunnassa menestyksekkääksi osoittautunutta menetelmää voidaan käyttää myös näille angervoille. Siinä kasvit revitään mekaanisesti maasta ja aluetta hoidetaan nurmena niin pitkään kuin esiintymän torjuntaan on tarpeen. Ks. päivittyvä tieto torjuntamenetelmistä vieraslajiportaalin kurturuusun lajikortista.

1.10 Pensaskanukka

Tämän lajin hallintasuunnitelma on valmisteltu kurturuusun hallintasuunnitelman pohjalta. Kanukoiden torjunta erityisesti Vantaa purojen ja jokien varsilla on keskeistä.

Hävitetään pensaskanukat luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmilla alueilla ja niiden läheisyydestä:

- Luonnonsuojelualueiden, rantojen ja kosteikkojen, sekä uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymien läheiset villiintyneet ja istutetut kasvustot
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus.
- Aikataulu: jatkuva.

Hävitetään pensaskanukat tie-, katu- ja muista rakennetuista ympäristöistä alla olevan kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti:

1. Luontoarvoiltaan tärkeät kohteet (uhanalaisten lajien esiintymien läheisyys, suojelualueita halkovat tiet, arvokkaat luontotyypit kuten niityt ja paahdeympäristöt)
2. Rantojen lähellä olevat istutukset
 - Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt, Väylävirasto, ELY-keskus.
 - Aikataulu: jatkuva.

Torjuntamenetelmät

Vantaalla käytetään ensisijaisesti mekaanisia torjuntamenetelmiä. Ks. päivittyvä tieto torjuntamenetelmistä vieraslajiportaalin kurturuusun lajikortista.

2 Eläimet

2.1 Minkki

Jatketaan minkin poistopyyntiä ensisijaisesti linnuston kannalta tärkeillä kosteikkoalueilla ja uhanalaisten ja taantuneiden lintujen (ml. riistalinnut) pesimäalueilla. Pyydetään minkkiä myös taimenpuroilla.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Vantaan kaupunki ja Vantaan riistanhoitoyhdistys.
- Aikataulu: jatkuva.

Tehostetaan minkinpyyntiä erityisesti kevättalvella ja keväällä, jotta varmistetaan mahdollisimman pieni minkkikanta lintujen pesimäaikaan.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Vantaan kaupungin kiinteistöhallinta ja Vantaan riistanhoitoyhdistys.
- Aikataulu: jatkuva.

Lisätään viestintää minkin tehokkaan ja oikein toteutetun pyynnin varmistamiseksi koskien myös muita kuin ensisijaisia pyyntialueita.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Ympäristökeskus, tiedotus.
- Aikataulu: jatkuva.

2.2 Supikoira

Jatketaan supikoiran pyyntiä ensisijaisesti linnuston kannalta tärkeillä kosteikkoalueilla, lajisuojelun kannalta tärkeillä uhanlaisten lintujen pesimäalueilla ja –paikoilla, taantuneiden riistalintujen pesimäelinympäristöissä.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Vantaan kaupungin kiinteistöhallinta ja Vantaan riistanhoitoyhdistys.
- Aikataulu: jatkuva.

Tehostetaan supikoiran pyyntiä erityisesti kevättalvella ja keväällä, jotta varmistetaan mahdollisimman pieni supikoirakanta lintujen pesimäaikaan.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Vantaan kaupunki ja Vantaan riistanhoitoyhdistys.
- Aikataulu: jatkuva.

Lisätään viestintää supikoiran tehokkaan ja oikein toteutetun pyynnin varmistamiseksi.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin ympäristökeskus, tiedotus.
- Aikataulu: jatkuva.

2.3 Espanjansiruetana

Poistetaan lajin yksilöt tavattaessa. Kiinnitetään erityistä huomiota esiintymiin ja tilanteisiin (taimistot, joutoalueet, puutarhajäte, maansiirrot), joista laji leviää helposti ympäristöön.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt avustavat tarvittaessa kaupunkilaisia torjuntatoimissa.
- Aikataulu: jatkuva.

Estetään lajin leviämistä ja runsastumista tiedotuksen avulla.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin ympäristökeskus, tiedotus, kunnossapitoyksiköt.
- Aikataulu: jatkuva.

Järjestetään paikallisia torjuntatalkoita sekä kannustetaan lajin poistamiseen julkisilla alueilla.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin kunnossapitoyksiköt ja ympäristökeskus, kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Torjuntamenetelmät

Ks. päivittyvä tieto torjuntamenetelmistä vieraslajiportaalin espanjansiruetanan lajikortista.

On huomattava, että ammattimaisella toimijalla on velvollisuus estää espanjansiruetanan leviäminen hallinnassaan olevan alueen ulkopuolelle esimerkiksi mullan, maa-aineksen tai kasvien mukana (Vieraslajilaki: 5 § Toimijan huolehtimisvelvollisuus). Eläinten, espanjansiruetana mukaan lukien, torjunta on tehtävä niin että eläimille ei aiheudu tarpeetonta kärsimystä.

2.4 Hietasisilisko, vihersammakot, alppivesilisko

Näitä lajeja tavataan Varsinais-Suomen alueella. Vantaalla ei toistaiseksi ole havaintoja, mutta lajeja on hyvä pitää silmällä siltä varalta, että niitä levitetään aktiivisesti.

Pidetään silmällä ja tarkistetaan lajeista tehtyjä kansalaishavaintoja Vantaalla.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin ympäristökeskus, ELY-keskus, Lajitietokeskus.
- Aikataulu: jatkuva.

2.5 Täplärapu

Valvotaan kieltojen noudattamista:

- Täplärapujen istuttaminen ja viljely on kielletty.
- Täplärapujen elävänä maahantuonti on kielletty.
- Täplärapuja ei saa siirtää esiintymisvesissään pyyntialueen ulkopuolelle.
- Täplärapujen sumputtaminen muussa kuin siinä vesistönosassa, josta ne on pyydetty, on kielletty.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Ympäristökeskus, liikuntapalvelut, poliisi, Tulli, Metsähallitus, kalatalousalueet, vesialueiden omistajat, ravustajat.
- Aikataulu: jatkuva.

Tehostetaan tiedotusta täplärapujen istutus-, levittämisen-, viljely- ja sumputuskiellosta ja niiden syistä.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Ympäristökeskus, Liikuntapalvelut, vesialueiden omistajat, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry, muut järjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Sisällytetään kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin suunnitelma täplärapujen hallinnasta ja leviämisen estämisestä.

Käyttö- ja hoitosuunnitelma Vantaanjoen kalatalousalueelle on hyväksytty vuonna 2022. Sen toimenpiteenä täplärapujen torjumiseksi on istutuskielto. Täplärapu on kuitenkin jo levinnyt lähes koko joen vesistöalueelle.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kalatalousalue.
- Aikataulu: Vantaanjoen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma on hyväksytty vuonna 2022.

Lisätään ravustusmahdollisuuksia ja edistetään ravustuslupien hallittua saatavuutta.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kalatalousalueet, vesialueiden omistajat, järjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

2.6 Aurinkoahven

Aurinkoahvenella on paikallisesti vakiintuneita populaatioita Varsinais-Suomessa, missä sitä on päästetty lampiin ainakin yhdeksän kunnan alueella. Havaintoja on tehty myös useissa pääkaupunkiseudun lammissa, mukaan lukien toistaiseksi varmistamattomia havaintoja Vantaalla.

Hävitetään tiedossa olevat aurinkoahvenen esiintymät paikoista, missä se on mahdollista.

- Suunnitellaan lampikohtaiset hallintatoimet ja niiden toteutusmahdollisuudet.
- Hävitetään aurinkoahvenet ja muut haitalliset vieraslajit lampikohtaisen suunnitelman mukaisesti, varmistaen menetelmiä valittaessa, ettei muille lajeille aiheuteta vahinkoa.
- Varmistetaan torjuntatyössä yhteistyö vesialueiden omistajien kanssa.
 - Vastuu- ja yhteistyötahot: Vantaan kaupungin ympäristökeskus ja liikuntapalvelut, ELY-keskus, vapaa-ajan kalastus- ja vesiensuojeluyhdistykset ja -järjestöt, luonnonsuojelujärjestöt, kalatalousalueet, vesialueiden omistajat.
 - Aikataulu: toistaiseksi jatkuva.

Varmistetaan, etteivät ne aurinkoahvenpopulaatiot, joita ei voida hävittää, aiheuta haittaa.

- Seurataan aurinkoahvenlampia ja -populaatioita, ja tehdään niille suunnitelma kannan rajoittamiseksi ennen kuin haittoja ilmenee.
- Pidetään kalatiheys aurinkoahvenen populaatioissa riittävän pienenä mm. pyynnin avulla haittojen minimoimiseksi.
- Varmistetaan torjuntayhteistyössä yhteistyö vesialueiden omistajien kanssa.
 - Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, Varsinais-Suomen kunnat, vapaa-ajankalastus- ja vesiensuojeluyhdistykset ja -järjestöt, luonnonsuojelujärjestöt, kalatalousalueet, vesialueidenomistajat.
 - Aikataulu: toistaiseksi jatkuva.

Tiedotetaan kaikista lajia koskevista kielloista, erityisesti ympäristöön päästämisestä. Valistetaan aurinkoahvenen uhista ja haitoista, jotta aurinkoahvenen levittäminen saadaan loppumaan.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Kaupungin ympäristökeskus ja tiedotus, ELY-keskus, kalatalousalueet, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, kalastusalan oppilaitokset, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry, Kalatalouden Keskusliitto sekä muut järjestöt, kuten vapaa-ajankalastus- ja vesiensuojeluyhdistykset ja -järjestöt, luonnonsuojelujärjestöt sekä median edustajat.
- Aikataulu: toistaiseksi jatkuva.

